

BoscOS i cultura humana

MARTÍ BOADA

Investigador i professor titular del departament de Geografia i de l'Institut de Ciències Ambientals de la Universitat Autònoma de Barcelona. Consultor de la UNESCO.

PER COMPRENDRE LA COMPLEXITAT DELS BOSCOS
I EL SEU COMPONENT PRINCIPAL, L'ARBRE,
ENS CAL UN POETA

Tal com manifestava l'ecòleg universal Ramón Margalef, per comprendre la complexitat dels boscos i el seu component principal, l'arbre, ens cal un poeta... tal és la diversitat de processos. Habitualment, els boscos són mirats i interpretats de manera simple des de la perspectiva botànica. Tanmateix, el bosc és molt més: és una entitat socionatural de gran complexitat. Podem considerar que hi ha una dimensió química del bosc i una de física, i també una ecologia, una *forestalitat*, una antropologia, una economia, una sociologia, una dimensió terapèutica i, fins i tot, una cosmovisió... No hi ha una sola metodologia per a la seva comprensió, cal una aproximació tan universal com sigui possible, i això és un repte. Una pista interessant en aquest sentit és la perspectiva que ofereix el paisatgista Perejaume Borrell, que explica que, globalment, el paisatge és cal·ligràfic i, en el cas dels boscos, hi afegim que les seves formes i construccions són literàries. Ells mateixos, per la seva morfologia i cromatisme, autoafirmen el que són pròpiament. Una altra cosa és com els distingim. Com determinem la diferència que hi ha entre un alzinar i una roureda de roure martinenc? Recordem que a Catalunya hi ha unes cent espècies d'arbres silvestres i al planeta unes 22.000.

Aquesta és la urgència pendent, cal alfabetitzar-nos, com ho hem fet en altres disciplines, oimés si

considerem que la comprensió del bosc no és una simple curiositat territorial o paisatgística, sinó una oportunitat per comprendre millor el territori, tant a nivell local com planetari, i per contribuir a superar la crisi ambiental que colpeja el planeta. Per començar, el bosc, des del punt de vista del seu funcionament essencial, és el més oposat al sistema urbà, que no té possibilitats d'autoregulació i d'autonomia, ja que li calen grans entrades de matèria amb uns costos energètics molt elevats –objectivament insostenibles– atesos els desplaçaments horitzontals demanats. En canvi, el bosc funciona amb un metabolisme essencial autònom pel que fa als components bàsics, com ara l'energia, l'aigua i els nutrients, que no depenen de cap control metabòlic humà.

Globalment, els boscos tendeixen a expandir-se horitzontalment, ocupant els camps i pastures abandonats, i a créixer en volum de fusta dreta, incrementant la mida i l'alçada de l'arbre i augmentant l'estoc de plançons de l'any: es regeneren a través del reclutament. Això vol dir que els boscos no estan mai quietos. Qualsevol massa forestal actual canviarà d'estructura, fins i tot de dinàmica, en poc temps. I això cal recordar-ho per tenir en compte la bondat d'una gestió sostenible, respectuosa amb les masses forestals, formulada amb criteris de sostenibilitat. La idea que els boscos són intocables i que se'ls ha de deixar que vagin fent no és gens aconsellable. En el cas de Catalunya, amb dades contrastades, els boscos s'han expandit molt intensament: en cinquanta anys, hem passat de tenir un 35 % del territori cobert de superfície forestal al 60 % actual. És gairebé el doble i continua augmentant. Una resposta del sistema a aquesta expansió, incrementada per l'escalament global, és la irrupció dels focs de bosc, que actualment són uns incendis que es manifesten amb una virulència sense precedents. Són els anomenats focs de sisena generació, que assoleixen unes estructures convectives d'alta temper pot estar tocant el violí mentre se'ns està cremant el bosc". —

HABITUALMENT, ELS BOSCOS SÓN
MIRATS I INTERPRETATS DE MANERA
SIMPLE DES DE LA PERSPECTIVA
BOTÀNICA. TANMATEIX, EL BOSC ÉS
MOLT MÉS: ÉS UNA ENTITAT
SOCIONATURAL DE GRAN
COMPLEXITAT